

ORD & DIMENSION af Søren Sørensen

Et *museum* - ordet i sig selv betyder det sted hvor muserne samles, de oldgræske gudinder for kunst og viden, dem der sørger for at *musik* er enhver form for inspireret påvirkning af menneskers sanser og intellekt og følelser og ikke blot dem der virker ved toner gennem øret. De gamle grækere satte ord på de forskellige former for en sådan inspireret påvirkning, kaldte dem Kalliope, Klio, Erato, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpsikhore, Polyhymnia, Urania, og ordene ynglede, som fugle får unger, og ungerne var myter om at de var nymfer, knyttet til hellige kilder, og at de tog på besøg hos bestemte mennesker og avlede nye ord og nye myter med dem, eller tonerækker, eller bevægelser, og de mennesker de inspirerede, udfoldede den musiske beånding i tid og rum og ord, i tidskunst, rum- og fladekunst og i ordkunst.

Men størst af disse er dog ordet, for i menneskets sind kan tonerne omtolkes til ord, malerier og skulpturer kan som vi siger: beskrives, og selv ordene kan, med andre ord, udlægges ved ord. Musikken udfolder sig i tiden og taler til øret, men det gør samtalen, teaterstykket og digtet også, maleriet udfylder fladen og påvirker øjet, men det gør bogsiden også, og den maleriske virkning af en tekst, et digt eller en avisside er af betydning for læserens opfattelse af teksten. Det talte ord bæres af en melodi, det skrevne ord af et tegn, det er en tegning, vore latinske bogstaver er fra første begyndelse tegninger, enhver kan se at et S er en Slange, på kyrillisk er det endnu tydeligt at det store D er en Dør.

Der kan sættes ord på alt, og det der ikke kan sættes ord på, findes ikke. Vi skal nok samle alle verdens ord på alle verdens 6000 sprog for at få ord nok til at dække alt det der findes, men så rækker det også.

Det er derfor ikke så mærkværdigt at vise mænd i Østerland kom i tanke om at verden i det hele taget blev til ved ord, for det er en almindelig oplevelse at vi når øret opfatter et ord, så dannes der et billede for vort indre øje, når vi læser et digt eller en romanside af en god forfatter, kan vi se de enkelte dele for os, hos de bedste tilmed lugte hvad den der skrev, vil have os til at lugte. Og (siger en digter¹):

*Ord kan sejle uden årer,
Føres frem hvor foden snubler.
Som vor sol kan ordet opstå,
Kaste tågeslør dog også,
Grave gruber for forstanden...*

Mens videnskabsmanden, den trygge forsker² definerede det således at *Ordet er Forestillingens rene, ved ingen Biforestillinger forstyrrende Tegn*, og den politiske oplysnings- og fremskridtsmand³ mener at *Ordene er det døde Raastof, hvoraf Sprogets Aand rejser Boliger for Folkets Tanker*.

Heraf kommer det at alle sprog er vigtige for menneskeheden, alle sprog rummer uendelige mængder af erfaringer, oplevelser, myter og beretninger, alle ord i alle sprog er hver for sig i sig selv en beretning, en myte, er kommet til ved at en fjern formoder har haft en oplevelse, og går vi ordet på klingen, røber det den erfaring mennesket har gjort da ordet blev til. Derfor låner vi ord når vi gør nye erfaringer, eller vi danner ord på baggrund af det sted hvor vi oplever noget vi ikke har ord for i forvejen. Ordene vandrer, både ud og ind, og de sprog bliver de rigeste som bedst kan

¹ Søren Sørensen: Indledningsdigt i "Oversete.Oversatte" 1996

² J.N.Madvig (1804-1886), klassisk filolog og politiker

³ Viggo Hørup (1841-1902) journalist og politiker, *satte sig Mindet som Danmarks første (=største) politiske Tænker og Skribent...*

integrere nye oplevelser, erfaringer, myter og beretninger i sig, enten sprogbrugerne gør som engelsk- eller dansktalende, låner ordet som det er på oprindelsessproget, eller de gør sig den ulejlighed islændinge og finner påtager sig, nemlig at oversætte de fremmede bestanddele.

Derfor er det også således at ikke ethvert sprog er lige så godt til at beskrive verden som ethvert andet. Det er noget oversættere kan tale med om. Hvad hedder *blåbærris* på hindi? Ingen hinditalende har nogen sinde haft brug for at beskrive et blåbærris, derfor findes der ikke på hindi et ord for *blåbærris*. Da europæerne første gang fik en appelsin i hånden, opkaldte de den efter den europæiske frugt de fandt den mest lignede, nemlig et æble, og da den kom fra Østen, fik den efternavnet *-sin* der betyder "fra Kina".

Vi lever i en verden vi alene kan forholde os til ved at sætte ord på alt hvad denne verden rummer. Vi kan alene opleve ordet ved at sætte os ind i den verden ordet rummer. Det indebærer at det er vigtigt, somme tider livsvigtigt at lære andre sprog. Det svimler når man tænker på hvilke rigdomme af beretninger, myter, erfaringer og oplevelser man går glip af hvis man forbliver låst inde i sit eget sprog. Hvert enkelt sprog åbner for en verden både vid og lang, høj og dyb, men hvert enkelt sprogs verden af ord har sine grænser. Derfor gør et nyt sprog ens verden større, man lærer et andet sprog og ser derved verden med andre øjne, hører med andre øren, får mulighed for at få del i andre erfaringer.

Et af de ord jeg holder mest af, er ordet *tilegne*. At tilegne sig noget er ifølge ordet selv det *at gøre noget til sit eget*. I modsætning til materielle værdier er intellektuelle værdier noget der på én og samme gang kan være ens eget og alle andres.

Tag ordet.